

## INFORMACIJA

### *o Memorandumu o razumijevanju koji se odnosi na multinacionalnu saradnju u vezi sa nabavkom odlučujuće municije kopnene vojske, sa Predlogom Memoranduma*

Potpisivanjem Pisma namjere 29. juna 2017. godine od strane ministara odbrane 12 država (ministra odbrane Kraljevine Belgije, ministra odbrane Danske, ministra odbrane Republike Finske, ministra odbrane Francuske Republike, ministra nacionalne odbrane Republike Grčke, ministra odbrane Republike Letonije, ministra nacionalne odbrane Republike Litvanije, ministra nacionalne odbrane Republike Poljske, ministra odbrane Slovačke Republike, ministra odbrane Republike Slovenije, ministra odbrane Kraljevine Španije i ministra nacionalne odbrane Republike Turske), pokrenuta je inicijativa o saradnji, u cilju efikasnijeg upravljanja zalihama odlučujuće municije kopnene vojske kao jednog od prioriteta u procesu NATO odbrambenog planiranja. U međuvremenu su ministarstva odbrane još 6 država pristupila navedenom Pismu namjere, i to Ministarstvo odbrane Republike Austrije, Ministarstvo odbrane Savezne Republike Njemačke, Ministarstvo odbrane Republike Makedonije, Ministarstvo odbrane Kraljevine Norveške, Ministarstvo odbrane Republike Portugalije i Ministarstvo odbrane Crne Gore.

Pristupanjem predloženom Memorandumu o razumijevanju postaviće se osnove za međusobnu saradnju u nabavkama, održavanju i skladištenju navedene municije između država potpisnica u okviru „LBDM inicijative“ (***Land Battle Decisive Munition Initiative - Odlučujuća municija kopnene vojske Inicijativa***) koja će biti formirana konačnim pristupanjem država članica navedenom Memorandumu o razumijevanju.

Odlučujuća municija kopnene vojske je NATO termin koji podrazumijeva ubojna sredstva malog i velikog kalibra, raketna sredstva kao i druge vrste ubojnih sredstava kopnene vojske koja zbog svog značajnog dejstva mogu odlučujuće uticati na ishod borbi.

Shodno navedenom, pristupanjem predloženom Memorandumu predstavlja važan korak u procesu planiranja odbrambene politike Crne Gore, pri čemu bi se značajno proširile mogućnosti za unapređenje sposobnosti i kapaciteta Vojske Crne Gore.

Nakon pristupanja NATO savezu, a u cilju dostizanja zahtjevanog nivoa interoperabilnosti sa saveznicima u obezbjeđivanju odlučujuće municije kopnene vojske, Ministarstvo odbrane je Pismom namjere od 14.05.2018. godine izrazilo interesovanje za potpisivanjem Memoranduma o razumijevanju koji se odnosi na multinacionalnu saradnju u vezi sa nabavkom odlučujuće municije kopnene vojske. Ministarstvo odbrane Kraljevine Belgije, kao vodeće nacije ove inicijative, 22.05.2018. godine pozitivno je odgovorilo na navedeno Pismo namjere i dostavilo Predlog Memorandum o razumijevanju na prihvatanje, uz sugestiju da ministar odbrane Crne Gore potpiše Memorandum tokom NATO samita koji će se održati 12/13. jula 2018. godine.

Pored niza benefita koje predloženi Memorandum pruža potpisnicama, za Ministarstvo odbrane i Vojsku Crne Gore od posebne važnosti su:

- Mogućnost zajedničke nabavke odlučujuće municije u skladu sa važećim propisima o nabavkama, a koje će sprovoditi „Vodeća nacija“ (može biti bilo koja država potpisnica Memoranduma u skladu sa dogovorom za određeni projekat/nabavku) ili „Vodeća agencija“ (NATO agencija za podršku i nabavke NSPA ili druga međunarodna organizacija kojoj države potpisnice Memoranduma povjere sprovođenje određenog projekta/nabavke), u cilju smanjenja troškova i pojednostavljenja procedure nabavke;
- Ustupanje i razmjena određenih vrsta odlučujuće municije između država potpisnica memoranduma, u skladu sa važećim propisima o izvozu/uvozu;
- Identifikovanje tehničkih i zakonskih ograničenja koja negativno utiču na razmjenu određenih vrsta odlučujuće municije između država potpisnica memoranduma i koje sprečavaju formiranje zajedničkih zaliha odlučujuće municije; pronalaženje opcija za prevazilaženje ovih ograničenja;
- Identifikovanje mogućnosti za zajedničku obuku, korišćenje zajedničkih poligona za gađanje odlučujućom municijom, kao i aktivnosti u vezi sa multinacionalnim upravljanjem životnim ciklusom odlučujuće municije, uključujući i neutralizaciju putem delaboracije.

- Crna Gora neće imati finansijskih obaveza iz sredstava budžeta Crne Gore, po osnovu članarine. U slučaju zajedničke nabavke, biće korišćena novčana sredstva koja će biti planirana budžetom Ministarstva odbrane za nabavku municije.

Ministarstvo vanjskih poslova je dopisom broj 012/4-73/160-2 od 09.06.2018.godine, podržalo Informaciju o Memorandumu o razumijevanju koji se odnosi na multinacionalnu saradnju u vezi sa nabavkom odlučujuće municije kopnene vojske. Takođe i Ministarstvo finansija je dopisom broj 01-03-9850/1 od 20.06.2018.godine dalo saglasnost na Informaciju o Memorandumu o razumijevanju koji se odnosi na multinacionalnu saradnju u vezi sa nabavkom odlučujuće municije kopnene vojske.

Imajući u vidu gore navedeno, Ministarstvo odbrane predlaže Vladi Crne Gore da donese sljedeće

### **ZAKLJUČKE**

1. Vlada je usvojila Informaciju o Memorandumu o razumijevanju koji se odnosi na multinacionalnu saradnju u vezi sa nabavkom odlučujuće municije kopnene vojske, između Ministarstva odbrane Republike Austrije, Ministarstva odbrane Kraljevine Belgije, Ministarstva odbrane Danske, Ministarstva odbrane Republike Finske, Ministarstva odbrane Francuske Republike, Ministarstva odbrane Republike Makedonije, Ministarstva odbrane Kraljevine Norveške, Ministarstva odbrane Savezne Republike Njemačke, Ministarstva nacionalne odbrane Republike Grčke, Ministarstva odbrane Republike Letonije, Ministarstva nacionalne odbrane Republike Litvanije, Ministarstva nacionalne odbrane Republike Poljske, Ministarstva odbrane Republike Portugalije, Ministarstva odbrane Slovačke Republike, Ministarstva odbrane Republike Slovenije, Ministarstva odbrane Kraljevine Španije i Ministarstva nacionalne odbrane Republike Turske, i Ministarstva odbrane Crne Gore, *sa Predlogom Memoranduma*.
2. Vlada je prihvatila Predlog Memoranduma o razumijevanju iz tačke 1. ovih zaključaka.
3. Ovlašćuje se mr Predrag Bošković, ministar odbrane, da potpiše Memorandum o razumijevanju iz tačke 1. ovih zaključaka.

MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU  
IZMEĐU  
FEDERALNOG MINISTRA ODBRANE REPUBLIKE AUSTRIJE,  
MINISTRA ODBRANE KRALJEVINE BELGIJE,  
MINISTARSTVA ODBRANE DANSKE,  
MINISTARSTVA ODBRANE REPUBLIKE FINSKE,  
MINISTRA ODBRANE FRANCUSKE REPUBLIKE,  
FEDERALNOG MINISTARSTVA ODBRANE FEDERALNE REPUBLIKE NJEMAČKE,  
MINISTRA NACIONALNE ODBRANE REPUBLIKE GRČKE,  
MINISTARSTVA ODBRANE REPUBLIKE LETONIJE,  
MINISTARSTVA NACIONALNE ODBRANE REPUBLIKE LITVANIJE,  
MINISTRA NACIONALNE ODBRANE REPUBLIKE POLJSKE,  
MINISTARSTVA ODBRANE SLOVAČKE REPUBLIKE,  
MINISTARSTVA ODBRANE REPUBLIKE SLOVENIJE,  
MINISTRA ODBRANE KRALJEVINE ŠPANIJE

I

MINISTRA NACIONALNE ODBRANE REPUBLIKE TURSKE

KOJI SE ODNOSI NA MULTINACIONALNU SARADNJU U VEZI SA  
NABAVKOM ODLUČUJUĆE MUNICIJE KOPNE NE VOJSKE (LAND BATTLE DECISIVE  
MUNITIONS)

(SKRAĆENI NAZIV: LBDM MoR)

## SADRŽAJ

UVOD

ODJELJAK 1	DEFINICIJE	4
ODJELJAK 2	CILJEVI I SVRHA	6
ODJELJAK 3	UPRAVLJANJE	7
ODJELJAK 4	UGOVORNI ARANŽMANI	8
ODJELJAK 5	FINANSIJSKI ARANŽMAN	9
ODJELJAK 6	RAZMJENA I UPOTREBA INFORMACIJA	9
ODJELJAK 7	KONTROLA IZVOZA	11
ODJELJAK 8	POREZI, CARINE I DRUGI IZDACI	11
ODJELJAK 9	PRODAJA I PRENOSI NA TREĆU STRAN	12
ODJELJAK 10	ODGOVORNOSTI I POTRAŽIVANJA	12
ODJELJAK 11	OBAVEZE I ODGOVORNOSTI	13
ODJELJAK 12	PRIJEM NOVIH UČESNIKA	13
ODJELJAK 13	RJEŠAVANJE SPOROVA	14
ODJELJAK 14	IZMJENE I DOPUNE	14
ODJELJAK 15	STUPANJE NA SNAGU, POVLAČENJE I RASKID	14
ODJELJAK 16	RADNI JEZICI	15
ČLAN 17	POTPISIVANJE	15

## UVOD

Federalni ministar odbrane Republike Austrije,  
ministar odbrane Kraljevine Belgije,  
Ministarstvo odbrane Danske,  
Ministarstvo odbrane Republike Finske,  
ministar odbrane Francuske Republike,  
Federalno Ministarstvo odbrane Federalne Republike Njemačke,  
ministar nacionalne odbrane Republike Grčke,  
Ministarstvo odbrane Republike Letonije,  
Ministarstvo nacionalne odbrane Republike Litvanije,  
ministar nacionalne odbrane Republike Poljske,  
Ministarstvo odbrane Slovačke Republike,  
Ministarstvo odbrane Republike Slovenije,  
ministar odbrane Kraljevine Španije  
i ministar nacionalne odbrane Republike Turske,

u daljem tekst „Učesnici“;

Potvrđujući Pismo o namjeri između ministra odbrane Kraljevine Belgije, ministra odbrane Danske, Ministarstva odbrane Republike Finske, ministra odbrane Francuske Republike, ministra nacionalne odbrane Republike Grčke, Ministarstva odbrane Republike Letonije, Ministarstva nacionalne odbrane Republike Litvanije, ministra nacionalne odbrane Republike Poljske, Ministarstva odbrane Slovačke Republike, Ministarstva odbrane Republike Slovenije, ministra odbrane Kraljevine Španije i ministra nacionalne odbrane Republike Turske u vezi sa multinacionalnom saradnjom vezanom za nabavku Odlučujuće municije kopnene vojske, potpisanog u Briselu 29. juna 2017,

Ukazujući na Sjevernoatlantski sporazum potpisan u Vašingtonu, 4. aprila 1949. godine,

Ukazujući na Sporazum između Strana Sjevernoatlantskog sporazuma u pogledu statusa njihovih snaga, potpisanog u Londonu, 19. juna 1951. godine, u daljem tekstu „NATO-SOFA“,

Ukazujući na Sporazum između Država potpisinica Sjevernoatlantskog sporazuma i drugih Država koje učestvuju u Partnerstvu za mir u pogledu statusa njihovih snaga, potpisanog u Briselu, 19. juna 1995. godine, u daljem tekstu „NATO-PzM SOFA“,

Ukazujući na Sporazum o Sjevernoatlantskom savezu, nacionalnim predstavnicima i međunarodnom osoblju, potpisanog u Otavi, 20. septembra 1951, poznatog kao Sporazum iz Otave,

Ukazujući na NATO Sporazum o prenosu tehničkih podataka za potrebe odbrane, potpisanog u Briselu, 19. oktobra 1970,

Podsjećajući da Odlučujuća municija kopnene vojske (Land Battle Decisive Munitions – LBDM) predstavlja NATO inicijativu Pametne odbrane (NATO Smart Defence Initiative – SDI), a koja se odnosi na jedan od NATO Prioriteta odbrambenog planiranja,

Uzimajući u obzir da saveznici koji pripadaju Sjevernoatlantskom savezu (Saveznici), imaju svoje pojedinačne ciljeve u okviru NATO Procesu odbrambenog planiranja (NATO Defence Planning Process – NDPP) kako bi obezbijedili adekvatne LBDM zalihe, u cilju ispunjavanja nivoa ambicije NATO,

Uzimajući u obzir da okvir multinacionalne saradnje može omogućiti Učesnicima da efikasnije ispune zahtjeve za LBDM,

Uzimajući u obzir da će veća saradnja u oblasti LBDM povećati efikasnost pojedinačnih napora uložениh za razvoj kapaciteta,

Uviđajući da će od takvog kapaciteta Sjevernoatlantski savez (NATO) imati koristi;

Sporazumjeli su se o sljedećem:

## **ODJELJAK 1 – DEFINICIJE**

U svrhu ovog Memoranduma o razumijevanju, koriste se sljedeće definicije:

„Informacija iz drugog plana“ znači informacija koja nije dobijena prilikom izvršenja ovog MoR, a koja je bila neophodna za implementaciju ovog MoR.

„Ugovor“ znači svaki međusobno obavezujući pravni odnos između jednog ili više Izvođača radova i jednog ili više Učesnika u skladu sa nacionalnim zakonom, koji obavezuje Izvođača radova da pribavi robe ili usluge i obavezuje jednog ili više Učesnika da za njih plati, prije svega preko Vodeće agencije.

„Izvođač radova“ znači svako fizičko ili pravno lice koje se prihvati posla u skladu sa Ugovorom u okviru ovog MoR.

„U vojne svrhe“ znači upotrebu od strane ili za vojske Učesnika u bilo kom dijelu svijeta, i uključuje, ali nije ograničeno na studije, ocjenjivanje, procjene, istraživanja, dizajn, razvoj, proizvodnju, poboljšanja, modifikacije, održavanje, remont i druge usluge provjere završenih radova i puštanja u promet proizvoda. Ovo ne uključuje prodaju ili prenos na Treće strane.

„Informacija iz prvog plana“ znači informaciju koja je dobijena prilikom primjene ovog MoR.

„Informacija“ znači zabilježenu ili dokumentovanu informaciju naučne, tehničke, poslovne ili finansijske prirode bez obzira na formata, karakter dokumenta ili sredstva prezentovanja. Informacija može sadržati, ali nije ograničena na bilo šta od sljedećeg: eksperimentalni i probni podaci, specifikacije, planove i procese planiranja, pronalasci i otkrića bilo da se mogu patentirati ili ne, tehnički opisi i drugi radovi, paketi tehničkih i proizvodnih podataka, know-how i tajne zanata i informacija vezana za industrijske tehnike. Može biti predstavljena u formi dokumenta, slikovne reprodukcije, crteža i drugih grafičkih predstava, zapisa (magnetni, optički i laserski) na disku ili na filmu, kompjuterski softver kako za programiranje, tako i za bazu podataka, i ispisi kompjuterske memorije ili podaci koji su zadržani u kompjuterskoj memoriji, ili u bilo kojoj drugoj formi.

„Prava intelektualne svojine“ znači sva autorska i slična prava, sva prava vezana za pronalasku (uključujući patent), sva prava na registrovane i neregistrovane robne žigove (uključujući uslužne žigove), registrovane i neregistrovane dizajne, neobjavljene informacije (uključujući tajne zanata i know-how), nacрте integrisanih kola, geografske indikacije i sva druga prava koja proizilaze iz stvaralačke aktivnosti na poljima industrije, nauke, književnosti ili umjetnosti.

„Vodeća agencija“ predstavlja NATO agenciju, kao što je NATO Agencija za podršku i nabavke (NATO Support and Procurement Agency – NSPA) ili bilo koja druga međunarodna organizacija kojoj Učesnici povjere vršenje nabavki ili nekih drugih aktivnosti koje su u svrhe ovog MoR.

„Vodeća nacija“ predstavlja bilo kog Učesnika u ovom MoR koji upravlja određenom aktivnošću u okviru ovog MoR u ime Učesnika.

„Podgrupa“ (PG) predstavlja grupu od dva ili više Učesnika, osnovanu radi vođenja određenog projekta u skladu sa ovim MoR, kao što je, ali što nije ograničeno na istraživanje tržišta, nabavku, skladištenje, održavanje ili obuka u vezi sa jednom ili više Odlučujuće municije kopnene vojske.

„Treća strana“ znači sva pravna i fizička lica osim Učesnika ovog MoR ili Vodeće agencije.

„Odlučujuća municija kopnene vojske (Land Battle Decisive Munitions – LBDM)“ znači municija za koju Učesnici ustanove da ima odlučujući uticaj u borbenom kopnenom okruženju. Ne uključuje nuklearno naoružanje i municiju koji su zabranjeni međunarodnim zakonom ili nacionalnim zakonom jednog ili više Učesnika, uključuje hemijsko i biološko oružje, protivpješadijske mine, kasetnu municiju i školsku municiju koja sadrži osiromašeni ili industrijski uranijum.

## **ODJELJAK 2 – CILJEVI I SVRHA**

2.1. Ovaj MoR utvrđuje okvir za aktivnosti saradnje između Učesnika u vezi sa LBDM.

2.2. Ciljevi ovog MoR su:

- Omogućavanje efikasnije nabavke LBDM zaliha objedinjavanjem i grupisanjem nacionalnih zahtjeva za nabavkama;
- Korist koja se dobija skraćivanjem troškova i vremena što je rezultat koncepta za upravljanje rokom trajanja na multinacionalnom nivou;
- Omogućavanje zamjenjivosti LBDM zaliha u cilju dugoročnog podsticanja imaoca LBDM zaliha;
- Ispitivanje mogućnosti zajedničkog skladištenja i posjedovanja zajedničkih skladišta.

2.3. Svrha ovog MoR je stvaranje multinacionalnog zajedničkog pristupa nabavci LBDM. A naročito:

- Istraživanje tržišta i uočavanje tržišnih mogućnosti;
- Identifikovanje zahtjeva Učesnika za nacionalnim LBDM, a za Saveznike zahtjeva za LBDM u skladu sa NDPP i istraživanje mogućnosti za harmonizaciju ovih zahtjeva. U ovom kontekstu, Učesnici će, u kratkom i dugom roku, međusobno dijeliti, u mjeri u kojoj je to moguće, svoje nacionalne planove nabavke LBDM;
- Vođenje združene nabavke LBDM u skladu sa važećim propisima nabavke;
- Prenos LBDM između Učesnika kada je to moguće, u skladu sa važećim propisima vezanim za izvoz;
- Diskutovanje o razvoju koji može uticati na buduće LBDM kapacitete;
- Prepoznavanje tehničkih i pravnih ograničenja koja komplikuju zamjenjivost LBDM i sprečavaju stvaranje zajedničkih zaliha i skladištenje LBDM, i istraživanje mogućnosti za prevazilaženje ovih prepreka;
- Dalje istraživanje mogućnosti za multinacionalno skladištenje i primjena takvih solucija, ako je moguće. Uspostavljanje multinacionalnog skladišta biće, međutim, predmet posebnih sporazuma između Učesnika;



- Razmjenjivanje informacija između Učesnika i, ukoliko je to potrebno, sa vojnim organizacijama i subjektima, u skladu sa odjeljkom 6.7. dolje;
- Prepoznavanje prilika za zajedničkom obukom, strelištem za LBDM i ostalim aktivnostima vezanim za upravljanje multinacionalnim rokom trajanja.

2.4. Kako bi se dalje odredila polja saradnje u okviru ovog MoR, Učesnici mogu, ukoliko je to potrebno, sklopiti Ugovore o implementaciji (UoI). Ovi UoI ne smiju biti u suprotnosti sa odredbama MoR. U slučaju kontradiktornosti, odredbe ovog MoR preovladavaju.

### **ODJELJAK 3 – UPRAVLJANJE**

3.1. Učesnici oformljuju Upravnu grupu (UG) u svrhu sveukupnog upravljanja saradnjom, u skladu sa MoR.

3.1.1. UG je sastavljena od jednog predstavnika svakog Učesnika ovog MoR, koji ima pravo da odlučuje. Svaki predstavnik može dobiti pomoć nacionalnih eksperata koji mogu učestvovati u diskusiji, ali nemaju pravo da donose odluke.

3.1.2. UG se sastaje na redovnoj osnovi i u vremenskim intervalima koji joj omogućavaju da efikasno vrši svoje obaveze, to jeste najmanje jednom godišnje. Sastanci UG se organizuju što je brže moguće, radi odgovora na specifične zahtjeve nekog od Učesnika.

3.1.3. Odluke UG se donose konsenzusom. Kada se radi o odlukama vezanim za pokretanje posebnog projekta, samo predstavnici Učesnika koji učestvuju u tom posebnom projektu, mogu donositi odluke. Predstavnici Učesnika koji ne učestvuju u posebnom projektu, mogu učestvovati u diskusiji, ali nemaju pravo odlučivanja.

3.1.4. Poslovnik o radu (PoR) UG, prije svega, opisuje procedure za pripremu sastanaka UG i za dokumentovanje odluka. Naročito, PoR može sadržati opis procedure vanrednog donošenja odluka.

3.1.5. UG može pozvati predstavnike Vodeće agencije i/ili Treće strane da prisustvuju sastancima UG, ukoliko je to potrebno. Pomenuti predstavnici će učestvovati u diskusijama, ali neće imati pravo odlučivanja.

3.1.6. UG je odgovorna za:

- Usvajanje Pravilnika o radu (PoR);
- Osnivanje Podgrupa (PG) za LBDM u skladu sa odredbama ovog MoR;

- Upravljanje saradnjom i progresom ocjenjivanja, kako bi se ispunila svrha ovog MoR, što uključuje multinacionalnu nabavku i moguće aktivnosti vezane za multinacionalno skladištenje;
- Pravljenje baze podataka u pogledu dugoročnih i kratkoročnih nacionalnih planova nabavke, uzimajući u obzir odjeljak 6 ovog MoR. Procedure vezane za obrazovanje i upravljanje bazom podataka biće detaljno date u PoR UG;
- Razmatranje problema koje iznese Vodeća nacija ili Vodeća agencija, ukoliko je to neophodno;
- Obezbeđivanje usklađenosti projekata sa ovim MoR, i nadgledanje izvršenja i implementacije istih;
- Sakupljanje i razmjenu informacija u pogledu međunarodnih obaveza i nacionalnog prava Učesnika u vezi sa LBDM a koji nisu u okviru ovog MoR;
- Da predstavlja diskusioni forum za Zahtjev za ponudu (ZzP) i dodjelu Ugovora, kao i za, izradu zajedničkih zahtjeva;
- Procjenu mogućnosti za razmjenu informacija sa vojnim organizacijama i subjektima, u skladu sa odjeljkom 6.7. ovog MoR;
- Davanje mišljenja i prosleđivanje predloženih izmjena i dopuna ovog MoR Učesnicima na odobrenje;
- Davanje preporuke Učesnicima za prijem novih Učesnika u ovaj MoR;
- Bilo koji drugo pitanje u okviru ovog MoR.

3.2. Za svaki određeni projekat u okviru ovog MoR, predstavnici UG Učesnika koji uzimaju učešće u projektu, osnivaju PG za LBDM. Svaka PG je zadužena za ukupno upravljanje datim projektom što uključuje aspekte industrijske saradnje, i redovno informisanje UG o relevantnim aspektima svog projekta.

## **ODJELJAK 4 – UGOVORNI ARANŽMANI**

4.1. Sve Ugovore u vezi sa LBDM sklapa Vodeća nacija ili Vodeća agencija na osnovu zahtjeva Učesnika.

4.2. Ugovori vezani za posebni projekat koji sklapa Vodeća nacija, biće sklopljen u skladu sa nacionalnim zakonima Vodeće nacije, međunarodnim zakonima i propisima, zakonom Evropske Unije (EU), gdje je to primjenjivo, i procedurama i praksama nabavke.

4.3. Ugovori u vezi sa posebnim projektom koji sklapa Vodeća agencija, biće sklopljen u skladu sa pravilima i propisima nabavke Vodeće agencije.

4.4. Učesnici u posebnom projektu su saglasni sa zajedničkim zahtjevima iz Ugovora, uzimajući u obzir ograničenja propisana međunarodnim zakonom, zakonom EU, gdje je to primjenjivo, i domaćim zakonima pomenutih Učesnika.

4.5. Ovaj MoR nije predviđen kao isključiv izvor za nabavku LBDM Učesnika, stoga Učesnici nijesu obavezni da vrše bilo kakve nabavke LBDM u skladu sa ovim MoR.

## **ODJELJAK 5 – FINANSIJSKI ARANŽMANI**

5.1. Ovaj MoR kao takav ne podrazumijeva finansijske obaveze za svoje Učesnike.

5.2. Svaki Učesnik snosi sopstvene troškove nastale kao rezultat učešća u ovom MoR.

5.3. Sve buduće finansijske obaveze koje nastanu usljed aktivnosti nabavke u okviru ovog MoR, biće detaljno opisane u posebnim aranžmanima.

## **ODJELJAK 6 – RAZMJENA I UPOTREBA INFORMACIJA**

6.1. Opšta odredba: Učesnici uviđaju da uspješna saradnja zavisi od pune i brze razmjene informacija među njima i sa Vodećom agencijom, što je neophodno za vršenje aktivnosti u okviru ovog MoR, sve dok ne postoje pravna ili politička ograničenja koja sprečavaju ili ograničavaju otkrivanje informacija.

### 6.2. Informacije iz drugog plana

6.2.1. Otkrivanje: Učesnici među sobom i, u najvećoj mogućoj mjeri, Vodeća agencija otkrivaju jedni drugima sve relevantne Informacije iz drugog plana sa što je moguće ranijim prethodnim obavještenjem, u slučaju da:

i. se takve Informacije iz drugog plana odnose na kratkoročne i srednjeročne nacionalne planove nabavke LBDM,

ii. takve Informacije iz drugog plana budu dostupne ostalim Učesnicima bez kršenja prava Treće strane ili stvaranja odgovornosti imaoćima prava na intelektualnu svojinu. Ukoliko ovo nije moguće, Učesnik koji posjeduje takvu Informaciju iz drugog plana će obavijestiti ostale Učesnike o svim važećim ograničenjima, i ako je

iii. takvo otkrivanje u skladu sa politikama i zakonima Učesnika koji otkriva informaciju i politikama otkrivanja Vodeće agencije koja je otkriva.

6.2.2. Upotreba: Informacije iz drugog plana koje su otkrili Učesnici ili Vodeća agencija mogu koristiti Učesnici ili Vodeća agencija u svrhe obavljanja saradnje u okviru ovog MoR. Informacije iz drugog plana neophodne za efikasnu upotrebu Informacija iz prvog plana mogu se koristiti bez naknade Učesnicima koji su proizveli Informaciju iz prvog plana ili Vodećoj agenciji za NATO i/ili nacionalne vojne svrhe. Učesnik koji otkriva zadržava pravo na svojinu nad Informacijom iz drugog plana.

### 6.3. Informacije iz prvog plana

6.3.1. Otkrivanje i upotreba: Informacije iz prvog plana koje proizvedu Učesnici ili Vodeća agencija u okviru saradnje u skladu sa ovim MoR, su vlasništvo Učesnika i mogu jedino biti otkrivene Učesnicima koji su proizveli pomenute Informacije iz prvog plana. Informacije iz prvog plana mogu se koristiti od strane Učesnika koji su proizveli ove Informacije ili Vodeće agencije jedino za NATO i/ili nacionalne vojne svrhe. Informacije iz prvog plana neće biti otkrivene drugim Učesnicima i Trećoj strani bez prethodnog anonimnog pristanka svih Učesnika koji su proizveli relevantnu Informaciju iz prvog plana.

### 6.4. Informacije iz prvog plana Izvođača radova

6.4.1. U slučaju da je ugovaranje neophodno u okviru ovog MoR, odredbe Ugovora će, u najvećoj mogućoj mjeri, zahtijevati od Izvođača radova da unesu u Podugovore neophodne odredbe koje propisuju:

i. dodjeljivanje ili licenciranje svih Prava intelektualne svojine za korišćenje Informacija iz prvog plana Izvođača radova Učesnicima sa kojima se sklapa taj Ugovor i/ili Vodećoj agenciji, i

ii. trajnu licencu za korišćenje svih Informacija iz prvog plana Izvođača radova u svrhe korišćenja.

6.4.2. Otkrivanje i upotreba: Informacije iz prvog plana Izvođača radova u vezi sa određenim projektom biće dostupne Učesnicima na pomenutom projektu. Informacije iz prvog plana Izvođača radova smiju koristiti Učesnici ili Vodeća agencija na određenom projektu samo u vojne svrhe.

6.5. Intelektualna svojina Treće strane: u slučaju da je u svrhe ostvarivanja saradnje u okviru ovog MoR, neophodna Intelektualna svojina Treće strane, Učesnici će zahtijevati od Vodeće

agencije ili Vodeće nacije da traži da sklopi ugovor sa zainteresovanom Trećom stranom kako bi se dobila sva korisnička prava, ukoliko je to potrebno.

6.6. U slučaju da Vodeća nacija ili Vodeća agencija nije u stanju da obezbijedi adekvatna prava za upotrebu i otkrivanje programskih Informacija kako je to neophodno u skladu sa odjeljkom 6 ovog MoR, ili kao rezultat dobijanja obavještenja od Izvođača radova ili potencijalnih Izvođača radova u pogledu bilo kakvih ograničenja za otkrivanje i upotrebu Informacija, ovo pitanje će se uputiti UG.

6.7. U skladu sa odjeljkom 3.1.6, Učesnici mogu odlučiti da razmijene Informacije u okviru ovog MoR sa vojnim organizacijama i subjektima sa namjerom da povećaju sinergije i izbjegnu udvostručavanje. Razmjena klasifikovanih Informacija je predmet prethodno postojećeg važećeg sporazuma o neotkrivanju podataka i/ili sporazuma o sigurnosti podataka.

## **ODJELJAK 7 – KONTROLA IZVOZA**

7.1. Učesnici odgovaraju za usklađenost sa važećim zakonima i/ili propisima vezanim za svoje učešće u MoR.

7.2. Svaki Učesnik nastoji da pruži svu pomoć u pogledu dokumenata i formalnosti vezanih za kontrolu izvoza, drugim Učesnicima i Vodećoj agenciji kada je to potrebno, i kada primjena tih zakona i/ili propisa vezanih za kontrolu izvoza Učesnika, ometa obavljanje posla neophodnog za potrebe ovog MoR.

7.3. Svaki Učesnik nastoji da obezbijedi neophodnu pomoć za ostale Učesnike i za Vodeću Agenciju kao što to može biti slučaj, kako bi se uskladili sa zakonima vezanim za kontrolu izvoza Treće strane.

## **ODJELJAK 8 – POREZI, CARINE I SLIČNI IZDACI**

8.1. Ukoliko to postojeći zakoni, propisi i međunarodni sporazumi dozvoljavaju, Učesnici će nastojati da osiguraju da se lako prepoznatljivi porezi, carine i slični izdaci ili kvantitativna/kvalitativna ograničenja uvoza i izvoza ne naplaćuju u vezi sa ovim MoR.

8.2. Učesnici će nastojati da upravljaju lako prepoznatljivim porezima, carinama i sličnim izdacima na najpogodniji način u cilju izvršenja aranžmana opisanih u ovom MoR.

8.3. U pogledu sve opreme ili usluga koje nabavi Vodeća nacija ili Vodeća agencija u okviru ovog MoR, Vodeća nacija ili Vodeća agencija će nastojati da se svi identifikovani porezi i carine ne oporezuju, a čije je oslobađanje predviđeno u skladu sa nacionalnim i međunarodnim zakonima.

## **ODJELJAK 9 – PRODAJA I PRENOSI NA TREĆU STRANU**

9.1. Sva otkrivanja, transferi, zajmovi ili drugi oblici pristupa Treće strane opremi ili uslugama koje su zajednički nabavljene, ili Informacijama koje su dobijene ili napravljene u okviru ovog MoR, zahtijevaju prethodno odobrenje Učesnika. Ukoliko se primjenjuju dokumenta krajnjeg korisnika, neophodno je još i odobrenje relevantnih nacionalnih organa nadležnih za kontrolu izvoza.

9.2. Učesnici istražuju mogućnosti izdavanja više sertifikata nabavke za krajnje korisnike u okviru ovog MoR kako bi se omogućio nesmetan prenos LBDM između Učesnika kada je to potrebno.

## **ODJELJAK 10 – PITANJE SIGURNOSTI I POSJETE USTANOVAMA**

10.1. Sve klasifikovane informacije ili oprema dobijena ili napravljena u okviru ovog MoR, Učesnici pohranjuju, prenose, čuvaju i njima rukuju u skladu sa svojim nacionalnim zakonima, pravilima i procedurama, i relevantnim bilateralnim ili multilateralnim aranžmanima u vezi sa zaštitom klasifikovanih informacija, što uključuje svaki zaključeni sigurnosni aranžama između pojedinačnog Učesnika i NATO. Ovo se vrši na način koji je ništa manje striktan od onog koji se zahtijeva u NATO dokumentu CM(2002)49, „Sigurnost u okviru Sjevernoatlantskog saveza“ i njegovim pratećim direktivama i svim naknadnim revidiranjima. Ne-NATO Učesnici štite klasifikovane informacije u skladu sa nacionalnim sigurnosnim pravilima i propisima i relevantnim bilateralnim ili multilateralnim aranžmanima, uključujući sigurnosne aranžmane sa NATO.

10.2. Svaki Učesnik obavještava ostale Učesnike preko UG i, po potrebi, Vodeću agenciju, o sigurnosnoj klasifikaciji svih klasifikovanih informacija ili opreme napravljenih, nabavljenih ili razmijenjenih u okviru ovog MoR i o naknadnoj izmjeni klasifikacije.

10.3. Odredbe NATO Sporazuma o prenosu tehničkih podataka za potrebe odbrane, potpisanog u Briselu, 19. oktobra 1970, i Procedurama za sprovođenje NATO Sporazuma o komunikaciji i tehničkim informacijama za vojne svrhe koje je odobrio Sjevernoatlantski savjet 1. januara 1971.

godine i postojeći relevantni multilateralni ili bilateralni aranžmani između NATO i Učesnika se primjenjuju na otkrivene vlasničke informacije u okviru ovog MoR.

10.4. Razmjena klasifikovanih informacija sa Trećim stranama, kada je to dozvoljeno ovim MoR, se vrši u skladu sa postojećim multilateralnim ili bilateralnim aranžmanima sa relevantnim Trećim stranama, ili, ukoliko ne postoje takvi aranžmani, u skladu sa važećim NATO sigurnosnim procedurama.

10.5. Učesnici dozvoljavaju posjete svojim ustanovama, ukoliko su posjete odobrene od strane uključenog Učesnika, ako je to potrebno, i pod uslovom da personal koji je u pitanju ima neophodnu dozvolu za pristup tajnim podacima, kao i stepen: Potrebno je da zna. Neophodno je da sav gostujući personal poštuje bezbjednosna pravila Učesnika koji je uključen. Sve informacije otkrivene ili dostupne tokom posjeta ili u vezi sa posjetama, se tretiraju kao pružene informacije od strane Učesnika koji finansira posjetu u skladu sa odjeljkom 6 ovog MoR.

## **ODJELJAK 11 – ODGOVORNOSTI I POTRAŽIVANJA**

11.1. Primjenjuju se sljedeće odredbe za odgovornosti koje proističu, ili su u vezi sa aktivnostima vezanim za obavljanje službene dužnosti u okviru ovog MoR:

11.1.1. Potraživanja se tretiraju u skladu sa odredbama NATO SOFA ili NATO-PzM SOFA, kada je to primjenljivo. Potraživanja koja nisu pokrili ni NATO SOFA niti NATO-PzM SOFA se tretiraju od strane Učesnika kao svaki zasebni slučaj u skladu sa nacionalnim zakonom i propisima.

11.1.2. Sva potraživanja nastala usljed ili u vezi sa aktivnostima Vodeće agencije, i svi troškovi nastali iz pravnih odgovornosti Vodeće agencije nastalih usljed vršenja zahtijevanih usluga u okviru ovog MoR, tretiraju se u skladu sa finansijskim pravilima i propisima Vodeće agencije i svim posebnim aranžmanima zaključenim sa Vodećom agencijom.

11.2. Potraživanja nastala u okviru ili u vezi sa bilo kojim dodijeljenim Ugovorom u okviru MoR, rješavaju se u skladu sa odredbama tog Ugovora.

## **ODJELJAK 12 – PRIJEM NOVIH UČESNIKA**

12.1. Ovaj MoR je otvoren za učestvovanje svih Saveznika i partnerskih nacija NATO.

12.2. Svi prijemi novih Učesnika zahtijevaju izmjene i dopune ovog MoR koje potpisuju postojeći Učesnici i novi Učesnici.

## **ODJELJAK 13 – RJEŠAVANJE SPOROVA**

13.1. Ovaj MoR nije sačinjen sa ciljem da stvori prava ili obaveze u okviru međunarodnog zakona, niti da dođe u sukob sa nacionalnim zakonom bilo kog Učesnika. U slučaju da takav sukob nastane, važeći nacionalni i/ili međunarodni zakon preovladava. Učesnici odmah obavještavaju jedni druge u slučaju svakog sličnog konflikta.

13.2. Svi sporovi koji nastanu u okviru ili u vezi sa ovim MoR se isključivo rješavaju dogovorom između Učesnika.

## **ODJELJAK 14 – IZMJENE I DOPUNE**

Ovaj MoR može se izmijeniti i dopuniti samo potpisivanjem pismenih izmjena i dopuna od strane svih Učesnika za koje važi MoR.

## **ODJELJAK 15 – STUPANJE NA SNAGU, POVLAČENJE I RASKID**

15.1. Ovaj MoR stupa na snagu za svakog Učesnika na dan potpisivanja, ali ne prije nego što potpišu najmanje dva Učesnika i okončaju se ustavne obaveze, ako je to primjenjivo.

15.2. Ovaj MoR ostaje na snazi sve dok ga Učesnici ne raskinu anonimno u pisanoj formi. Učesnici mogu okončati svoje učešće i ranije u skladu sa ovim odjeljkom.

15.3. U slučaju da Učesnik ocijeni da je neophodno da se povuče iz ovog MoR, primijenit će se sljedeće procedure:

15.3.1. Prije izdavanja zvaničnog obavještenja o povlačenju, održat će se konsultacije između Učesnika kao posljedica povlačenja.

15.3.2. Ukoliko Učesnik i dalje želi da se povuče, taj Učesnik daje obavještenje u trajanju od 6 (šest) mjeseci u pisanoj formi ostalim Učesnicima putem UG. Učesnik koji se povlači će ispuniti sve svoje tekuće obaveze do datuma povlačenja, ili će snositi sve troškove koji proisteknu iz postupka povlačenja, kao što su troškovi raskida ugovora. Ostali Učesnici će odrediti, u konsultaciji sa Učesnikom koji se povlači, ekonomski najisplativiji aranžman.



15.3.3. Učesnik koji se povlači će imati koristi od svih informacija i ostalih koristi i prava u okviru ovog MoR sve do datuma povlačenja. Ostali Učesnici će nastaviti da imaju koristi od informacija koje proizilaze iz povlačenja Učesnika sve do datuma povlačenja istog.

15.4. Učesnici mogu raskinuti ovaj MoR u bilo koje vrijeme putem anonimnog pismenog pristanka. U tom slučaju, svaki Učesnik snosi svoj dio troškova raskida ugovora, kako je to zajednički dogovoreno od strane Učesnika.

15.5. Prava i obaveze Učesnika u pogledu Razmjene i upotrebe informacija (odjeljak 6), Prodaje i prenosa na Treću stranu (odjeljak 9), Pitanja sigurnosti i posjete ustanovama (odjeljak 10), Odgovornosti i potraživanja (odjeljak 11), Rješavanja sporova (odjeljak 13) i Stupanja na snagu, povlačenje i raskida (odjeljak 15), će se primjenjivati bez obzira na povlačenje iz ovog MoR ili raskid bilo kog Učesnika.

## **ODJELJAK 16 – RADNI JEZICI**

Radni jezik UG, koji se koristi u implementaciji ovog MoR, je engleski. Učesnici u posebnom projektu mogu dogovoriti upotrebu drugog jezika u vršenju pomenutog projekta. Međutim, sva pismena ili usmena komunikacija sa UG u pogledu ovog posebnog projekta se vrši na engleskom jeziku.

## **ODJELJAK 17 – POTPISIVANJE**

Ovaj MoR se potpisuje na engleskom i francuskom jeziku, a oba teksta su od jednake važnosti. Originale ovog MoR čuva belgijski Učesnik koji će poslati ovjerene kopije svakom Učesniku.

Federalni ministar odbrane Republike Austrije

Mario Kunasek

Ministar odbrane Kraljevine Belgije

Steven Vandeput

Ministarstvo odbrane Danske

Claus Hjort Frederiksen

Ministarstvo odbrane Republike Finske

Jussi Niinisto

Ministar oružanih snaga Francuske Republike

Florence Parly

Federalno Ministarstvo odbrane Federalne Republike Njemačke

Dr Ursula von der Leyen

Ministar nacionalne odbrane Republike Grčke

Panos Kammenos



Ministarstvo odbrane Republike Letonije

Raimonds Bergmanis

Ministarstvo nacionalne odbrane Republike Litvanije

Raimunas Karoblis

Ministar nacionalne odbrane Republike Poljske

Mariusz Blaszczak

Ministarstvo odbrane Republiky Slovačky

Peter Gajdoš

Ministarstvo odbrane Republike Slovenije

Andreja Katič

Ministar odbrane Kraljevine Španije

Maria Dolores de Cospedal y Garcia

Ministar nacionalne odbrane Republike Turske

Fikri Isik